

TEKST 48: Ya'qub Abu Yusuf: Om beskatning og behandling af undertvungne folk, slutningen af 700-tallet

5 *Ya'qub Abu Yusuf (d.798) var en af grundlæggerne af den hanafittiske retsskole og bl.a. forfatter til en grundlæggende traktat om offentlige finanser dedikeret til kaliffen Harun al-Rashid (786-809). Heri gennemgik Abu Yusuf ligeledes emner i relation til behandlingen af ikke-muslimer. I dette uddrag forklarer han, hvorledes muslimer skal betale en tiendeafgift for deres jordbesiddelser, mens ikke-muslimer bør pålægges jordskat (kharaj) og kopskat (jizya) samt årsagerne hertil.*

10 Prins, du spurgte også om, hvad der er de gældende regler mht. de af beboerne i Krigens hus [Dar al-harb],¹ der konverterer for at redde deres liv og deres ejendele. Deres liv er helligt, de ejendele, for hvis skyld de konverterede, forbliver deres ejendom, og ligeledes deres jord, som dermed bliver land pålagt tiendeafgift på samme måde som i Medina, hvor indbyggerne konverterede ved profetens ankomst, og hvis jord blev pålagt tiendeafgift. Det samme gælder for Ta'if og Bahrayn,² samt for de beduiner, der konverterede for at redde deres vandhuller og
15 deres territorier, der forblev med at være deres jord, som de fortsat ejer [...].

Ethvert polyteistisk folk med hvem Islam har sluttet fred på betingelse af, at de anerkender Islams myndighed, er underlagt en fordeling af byttet, og skal betale jordskat [kharaj] som et tributskyldigt folk. Den jord, de besidder kaldes kharaj-land: det skal beskattes ifølge traktatens retningslinjer, men i god tro og uden overtaksering.

20 Alt land, som imamen [herskeren] er blevet herre over med magt må [enten] fordeles blandt erobrerne, der har erobret [landet], hvis han [herskeren] beslutter det, for han nyder fuldstændig frihed i denne henseende, hvorefter det så bliver tiendeskyldigt land; eller, hvis han finder det hensigtsmæssigt, kan det overlades til dets indbyggere, således som 'Umar b. al-Khattab³ gjorde i Sawad [Irak], hvorefter det bliver jord, som er pålagt jordskat [kharaj] og som
25 ikke atter kan inddrages. De erobrede har fuld besiddelse [af jorden], som de [kan] videregive i arv og ved kontrakt, og den jordskat [som jorden] er pålagt, må ikke overskride skatteydernes formåen [...].

30 Arabiske områder adskiller sig fra ikke-arabiske områder, idet man kun kæmper mod arabere for at tvinge dem til at tilslutte Islam uden at tvinge dem til at betale kopskatten [jizya]. Intet andet end deres konvertering kan accepteres, og deres jord, hvis den overlades til dem, bliver tiendejord. Hvis herskeren ikke overlader den til dem, og træffer afgørelse om dens fordeling [blandt erobrerne], er den stadig tiendejord. Beslutningen i forbindelse med ikke-arabere er anderledes, fordi de ikke alene er blevet bekæmpet for at blive omvendt, men også for at tvinge dem til at betale kopskat, mens kun det første af disse mål gælder for araberne, da de enten

¹ *Krigens hus (Dar al-harb)*: egentlig områder, hvor islam/muslimer endnu ikke regerer og som det muslimske samfund er forpligtet til at føre krig imod for at udbrede islams overherredømme. Også kaldet Vantroens hus (*Dar al-kufr*). Står i modsætning til Islams hus (*dar al-islam*), dvs. det islamiske territorium, hvor muslimer regerer og hvor den islamiske sharia er lov. I denne tekst må der med Krigens hus hentydes til relativt nyerobrede områder, hvor islam endnu ikke er enerådende, idet befolkningen i høj grad udgøres af ikke-muslimer under muslimske herskeres herredømme.

² Der hentydes til Muhammeds undertvingelse af byer og befolkninger i Arabien.

³ 'Umar b. al-Khattab: den 2. kalif, regerede 634-644, se f.eks. tekst 16.

skal konvertere eller dræbes. Vi har ingen beretninger om, at enten profeten eller nogen af hans ledsagere, eller nogen kalif sidenhen, har accepteret betaling af kopskat fra afgudsdyrkende arabere, som kun havde valget mellem konvertering eller døden. Hvis de blev under-
5 tvunget, blev deres koner og børn gjort til slaver, således som profeten gjorde med Hawazin samtidig med begivenheden i Hunayn⁴; herefter gav han dem dog deres frihed tilbage. Han handlede kun på denne måde mod dem, der var [arabiske] afgudsdyrkere.

Araberne, der besidder åbenbarede skrifter [jøder og kristne] behandles som ikke-arabere, og får lov til at betale kopskat. Umar handlede på denne måde med hensyn til Banu Taghlab,⁵ hvis
10 tiendeafgift han fordoblede som erstatning for jordskat [kharaj], og profeten handlede på en lignende måde, da han opkrævede en dinar fra enhver kønsmoden person i Yemen - eller en tilsvarende værdi i klæder - som i vore øjne svarer til [den procedure, der bør følges i tilfælde af de folk], der har åbenbarede skrifter. Han handlede på samme måde da han for en løsesum indgik fred med Najran-folket.⁶

I tilfælde af ikke-arabere: jøder eller kristne, polyteister, afgudsdyrkerne, ildtilbedere, skal
15 kopskatten pålægges mænd. Profeten pålagde magerne i Hajar at betale den, og dog er magerne polyteister og er ikke i besiddelse af et åbenbaret skrift.⁷ Vi betragter dem som ikke-arabere, og vi gifter os ikke med kvinder af deres folk, og vi spiser heller ikke de dyr, de slagter. Umar b. al-Khattab pålagde de ikke-arabiske mandlige polyteister i Irak en kopskat delt i tre kategorier: for fattige, for rige og for middelklassen. I tilfælde af arabiske og ikke-arabiske frafaldne, skal
20 de behandles som arabiske afgudsdyrkere: de har valget mellem konvertering eller døden, og de er ikke pålagt kopskat [...].

[*Abu Yusuf opsummerer herefter, at jizya skal afkræves af jøder, kristne, zarathustrianere, sabæere og samaritanere. Han redegør for, at skatten bør afstemmes efter betalernes formue. Folk, der er afhængige af almisser bør være undtaget. Han gør endvidere rede for, hvilke betalingsmidler, der er acceptable.*]
25

For at opkræve kopskat, bør man ikke slå skatteyderne [dhimmierne] eller udsætte dem for solen eller ty til andre sådanne metoder, eller påføre dem frastødende fysiske pinsler. De skal vises mildhed eller fængsles for at udvinde betaling fra dem for, hvad de skylder, og de bør ikke frigives, før de har betalt fuldt ud. Det er ikke tilladt provinsguvernøren at fritage nogen som
30 helst kristen, jøde, mager, sabæer⁸ eller samaritaner⁹ for at betale skat, og ingen kan få en delvis reduktion. Det er ulovligt, at én bliver fritaget og en anden ikke, for deres liv og ejendele skånes kun på grund af betaling af kopskat, som, idet den pålægges deres ejendele, erstatter jordskat [kharaj] [...]

⁴ *Hawazin*: En føderation af nordarabiske stammer, der blev besejret af Muhammed i slaget ved Hunayn i 630

⁵ *Banu Taghlab*: en stamme af kristne arabere

⁶ Byen Najran i det sydvestlige Arabien havde en stor kristen befolkningsgruppe

⁷ *Magere eller magiere*: persisk præsteklasse, zarathustrianere

⁸ *Sabæere*: (eller sabier): en betegnelse for forskellige jødisk-gnostiske døbersekte (herunder mandæerne)

⁹ *Samaritanere*: blandingsbefolkning i det centrale Palæstina med egen fortolkning af jødedommen

[*Abu Yusuf beskriver herefter proceduren for indkrævningen i forskellige områder, de forskellige erhvervsgruppers skatteniveau osv.*]

Desuden skal du anbringe et segl om deres hals, når kopskatten opkræves indtil alle har gennemgået revision, skønt disse segl senere kan brydes på deres anmodning, som 'Uthman b. Hunayf¹⁰ gjorde. [...]

10 Dette blev fastsat både for os og for dig af Allah i sin bog: "Bekæmp dem, som ikke tror på Gud og den yderste dag, og som ikke forbyder, hvad Gud og Hans udsending forbyder; og blandt dem, der har fået Skriften, skal I bekæmpe dem, der ikke bekender sig til den sande religion, indtil de kuet er rede til at betale skat!" (Koranen 9:29). Når du inddriver deres kopskat, kan du ikke kræve mere og har ej heller nogen grund til at gøre det. Tænk over dette! Hvis vi skulle tage dem, der er pålagt [kopskatten], og dele [deres ejendele] ud [mellem os], hvad ville der så blive overladt til de muslimer, der kommer efter os? Ved Allah, ville de finde nogen at gribe fat i, eller noget arbejde at udnytte? Vor tids muslimer vil fortære¹¹ disse mennesker, så længe de forbliver i live, og når de er døde, vil vore sønner også æde deres sønner til evig tid, så længe nogen af dem fortsat eksisterer, og disse mennesker vil forblive slaver af Islams tilhængere, så længe det måtte vare! Så påtving dem kopskat, befri deres kvinder og børn fra trældom. [Du skal] forhindre muslimer i at undertrykke og skade dem og fra at fortære deres ejendele undtagen inden for lovens grænser, og opfyld de betingelser, som du har aftalt med dem om det, som du har indrømmet dem. [...]

20 Hvis et bestemt område er blevet erobret, overlades beslutningen til herskeren mht. den bedste fremgangsmåde med henblik på muslimernes interesser. Hvis han beslutter sig for at overlade det [til indbyggerne], ligesom 'Umar b. al-Khattab, der overlod Sawad [Irak] til det oprindelige folk - de centrale indbyggere - til gengæld for jordskat [kharaj], så kan han gøre det. Og hvis han mener, at det bør overlades til sejherrerne,¹² inddeler han landet mellem dem efter at have fratrukket en femtedel. Jeg er tilbøjelig til at tro, at hvis han handler på denne måde efter at have taget de nødvendige forholdsregler for at beskytte muslimernes interesser, så er handlingen tilladt. [*Abu Yusuf fremfører efterfølgende, at myndighederne bør opkræve told på importerede varer. Varer, der indføres af muslimer bør pålægges en told på 2,5% af deres værdi - mens varer, der indføres af dhimmier bør pålægges en told på 5%*]

30

J. M. Rosenløv: *Kalifatet – Dets ekspansion og det muslimske herredømme i Palæstina og Syrien* (2014)

35 Ya'qub Abu Yusuf – *Kitab al-Kharadj* (Le Livre de l'Impôt). Trans. E. Fagnan, Paris (1921), s. 94-95, 100f., 189, 217f., 301f.. Her efter B. Yeor (1985): *The Dhimmi. Jews and Christians under Islam*. Cranbury 1985, s.165-167, 168, 170f. Se ligeledes N. A. Stillmann: *The Jews of Arab Lands: A History and Source Book* (1979) s.159-162

¹⁰ 'Uthman b. Hunayf: en af Muhammeds ledsagere. Regnedes under de tidlige kaliffer som ekspert i skatte- og jordspørgsmål. Fremgangsmåden synes at indebære, at dhimmierne hæftede kollektivt for betalingen af kopskatten – og således kunne straffes kollektivt, dersom enkelte undlod at betale.

¹¹ Fortære: i betydningen "udbytte"

¹² Dvs. de muslimske erobrere